

FORSLAG RULLERING AV KULTURMINNEPLAN FOR VÆRØY 2025-2028

PRIORITERTE KULTURMINNER(IFLG. KOMMUNESTYREVEDTAK 2021):

Kulturminneplan for Værøy gir en oversikt over mange, men ikke alle, kulturminner i Værøy kommune. Den retter oppmerksomheten mot kulturminner det er verdt å ta vare på – og skaper forhåpentligvis også økt bevissthet rundt disse.

Men alt kan ikke vernes, og et ønske om å verne mest mulig vil lett kunne komme i konflikt med viljen og evnen til å verne. Derfor er det nødvendig å prioritere noen enkeltminner og miljøer, noe som også innebærer å velge bort noe annet. Det er også nødvendig å planlegge tiltak som er realistiske å gjennomføre.

På bakgrunn av dette foreslås det å prioritere følgende kulturminner/kulturminneområder, som dekker det mest sentrale og mest særpregede av Værøys historie og identitet:

- Bygninger og miljø i Røstnesvågen, inklusiv samling av nordlandsbåter o.a. fartøy
 - Måstad – helhetlig kulturmiljø med støer, vorr, steingjerder, kulturlandskap, bygninger. I tillegg: Veien mellom Eidet og Måstad.
 - Ørnhus og kulturen rundt ørnefangst.
 - Lundehunden og kulturen rundt fuglefangst.
 - Igangsette arbeid med Øyfolket bd. 3 (tiden fra 1976-2023)
 - Kulturminner knyttet til fiskeri/tørrfisk/fiskehjeller, inklusive muntlige overleveringer/intervju med eldre.
-
- **Uprioritert liste:**
 - Lensmannsgården – pågående restaurering
 - Svarvbua – trenger vedlikehold
 - Gammelskolen på Nordland med museum
 - Statsbrønnen på Gullaksla – må sikres
 - Værøy gamle kirke og miljøet rundt. Ferdig restaurert

Uprioritert liste inneholder også viktige kulturminner – som ved oppdatering/rullering kan flyttes over i prioritert liste.

Noe kostnadsoverslag for de ulike kulturminnene er ikke beregnet. Vi har ikke tilstrekkelig kompetanse eller bakgrunnsmateriale til å kunne gi et realistisk estimat. Med hensyn til Værøy gamle kirke er den som kjent nylig restaurert, Røstnesvågen gamle handelssted ivaretas av private, bygningene i Måstad er privateid (men trengs midler til skjøtsel av veien dit og vedlikehold/sikring vorren) og det er produsert en vandreutstilling av lundehunden som klubben selv har laget.



HANDLINGSPLAN/TILTAKSPLAN - OPPDATERT OKTOBER 2024

FORSLAG RULLERING AV KULTURMINNEPLAN 2025-2028

Som grunnlag for å prioritere ressursbruk på kulturminner legges følgende føringer:

1. Værøy kommune skal legge til rette for å bruke kulturminner og kulturmiljø aktivt for å fremme stedsutvikling og næringsutvikling. Kulturminnene skal inngå i kommunenes strategiske arbeid med markedsføring og reiselivssatsing. Viktig at kulturminnene er godt synlige og tilgjengelig for publikum.
2. Kommunen skal ha oversikt og kunnskap om fredede og verneverdige kulturminner samt viktige kulturmiljø som har verneverdi. Kommunen skal kunne informere om økonomiske støtteordninger og hvor man kan få faglig veiledning om bygningsvern, restaurering og skjøtsel av kulturminner.
3. Kommunen skal ha god forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer i offentlig eie, og slike kulturminner og kulturmiljøer skal gjøres tilgjengelige for lokalbefolkningen. I kommuneplaner, reguleringsaker og byggesaker skal det være aktiv bruk av hensynssoner som redskap for beskyttelse av kulturminner og kulturmiljøer.
4. Helhetlige kulturmiljøer og sammenhenger mellom natur og kultur skal prioriteres i kommunenes forvaltning av kulturminner.
5. Kommunen skal bidra til å sikre immaterielle kulturminner (dokumenter, lydopptak m.v.) gjennom bl.a. kommunens egne rutiner for arkiv.

Med bakgrunn i disse føringene og gjennomgang av listen over prioriterte kulturminner fra tiltaksplan vedtatt høsten 2022 - foreslås flg. tiltaksplan:

Tiltak	År	År	Utført/kommentar	Kostnad
Gjennomgå eksisterende og planlegge nye informasjonstiltak om kulturminner i Værøy(bl.a infotavler)	2025-2026	Kultur	Ferdig utarbeidet og montert 3 infotavler 2024 Behov for flere	Ca 3000/stk
Etablere rutiner for behandling av saker som berører kulturminner	2025-2026	Kultur/teknisk	Ikke etablert spesielle rutiner	
Utarbeide oversikt over tilskuddsordninger, faglige veiledningstilbud mm. som gjelder kulturminner	2025	Kultur/adm	Abonnement Tilskuddsportaal fra høsten 2024	
Utvikle formidlingstiltak og eventuelt materiell om kulturminner til bruk i barnehage og skole	2024-2025	Kultur/barnehage/skole	Ikke påbegynt	
Eablering av «dokumentasjonssenter» og samling av gamle gjenstander i gammelskolen på Sørland.	2024-2025	Kultur/teknisk/prosjekt Samarbeid bl.a. lundehundklubben	Ikke utført Bruk av lokalitetene ikke avklart	

Ta initiativ til innsamling og systematisering av skriftlig og muntlig lokalhistorisk materiale, og der det er mulig, gjøre dette offentlig tilgjengelig.	2025-2026	Kultur/Arkiv Nordland/prosjekt	Mye arbeid gjenstår Påbegynt digitalisering	
Oppfordre og bidra til at det blir dannet et historielag som kan utføre noe av det viktige arbeidet med kulturminner.	2025	Kultur	Ikke utført	
Bidra til utvikling av og samarbeid om Røstnesvågen gamle handelssted og private samlinger	2025	Kultur	Laget oversikt bygninger infotavle 2024	
Bidra til at et bind 3 av Øyfolket, som dekker de siste 50 årene, blir skrevet og utgitt. Evt. dele inn i 2 bind	2025-2027	Prosjektstilling	Må være egen prosjektstilling	
Opptrykk av Øyfolket 2(utsolgt)	2024-2025	Orginalmanus ikke tilgjengelig		30000
Lage et temahefte lokalhistorie basert på infotavlene	2025	Eget prosjekt	For bruk reiseliv og skole spesielt	30000
Vurdere og eventuelt etablere «kulturminnevandring» som et tilbud til lokalbefolkning og besøkende/turister.	2025-2026	Kultur/næringsliv	Ikke utført	
Registrering/oversikt ørnhus	2024-6	Samarbeide Arkiv Nordland	Påbegynt	
Utstilling samling Aslaug Fagertun	2025	Kulturkontoret/private	Utstillingslokale uavklart	

Merknader

Det må gjøres oppmerksom på at mesteparten av tiltakene i denne planen forutsetter en betydelig økning av dagens ressurser til kulturkontoret.

Oppfølging av planlagte tiltak i kulturminneplanen vil ikke kunne løses innenfor nåværende ressurser. En løsning vil være en tidsbegrenset prosjektstilling til formålet – evt. i kombinasjon med andre arbeidsoppgaver.

Det er vanskelig å anslå kostnader ved de ulike prosjektene - det meste av utgiftene er knyttet til avsatt **ressurser i form av tid/arbeid** – og ikke utstyr/investeringer/materiell.

En del av historien er i ferd med å forsvinne og det er derfor viktig å komme i gang med registrering og innsamling både muntlig og skriftlig materiale samt gjenstander av historisk verdi. Viktig med samarbeid med eksisterende samlinger og gjøre dem offentlig tilgjengelig.

Tiltak med **fet skrift** ansees fra min side som spesielt viktig å få gjennomført i kommende periode. Innsamling av historisk materiale/kilder bør ikke utsettes for lenge – da det kan gå tapt.

